

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред; предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на Реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят д-р Рудолф Щайнер (1861-1925) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

GLOBENET3 - ГЛОБАЛНА МРЕЖА ЗА РАБОТА С ТРОИЧНИЯ СОЦИАЛЕН РЕД хармонизиране и мобилизация на трите области на обществото - икономическа, политическа и културна към всестранно устойчиво развитие чрез: подкрепа на ролята на гражданското общество като сила за социална трансформация; насърчаване на троично партньорство сред бизнес, правителство и гражданско общество, навсякъде където е приложимо

През 21 век три глобални сили ще определят съдбата на нациите и вида на глобализацията, която ще обгърне планетата. Тези три глобални сили са правителство, бизнес и гражданско общество. Ето защо има нужда от създаване на мрежа, която да се грижи за напредъка на съзнателен и стратегически троичен процес, включващ истинско трисекторно партньорство в света. В отговор на тази нужда се създава GLOBENET3.

Появата на глобалното гражданско общество като трета сила е важна първа крачка. Тук гражданското общество защитава културното пространство - първоначалната област, от която произлизат алтернативните подходи за глобализация и където се подхранват развитието, свободата, ценностите, идентичността, духът и етичните възгледи. Насърчаването на нови алтернативи за развитие обаче изисква ангажирането на всичките три институции Нито една няма пълно разбиране за социалната действителност. Едностранното налагане на всяка една от тях от чисто политическа, икономическа или културна програма може само да означава продължаване на непълните и затова разрушителни форми на елитарната глобализация.

Правителствата и бизнесът се борят за световна власт от 1980 г. "Битката в Сياتъл" (XII 1999, демонстрацията на гражданското общество) и провалянето на програмата на Световната Търговска организация показват, че гражданското общество сега се присъединява към бизнеса и правителствата като трета глобална сила. Възникването на гражданското общество променя света от едно- или триполюсен свят към триполюсен свят. Сега ние живеем в три-полюсен свят, където силите, възможностите и източниците светът да се промени се събират в ръцете на бизнеса, правителствата и глобалното гражданско общество. Много държави и градове се характеризират от това съче-

тание на силите. Трите глобални сили определят съдбата и разбирането за горещите социални проблеми.

Ние трябва да се запознаем с новата социална картина на три-полюсния свят. Ние трябва да знаем ключовите думи на езика на този нов три-полюсен свят. Думата ТРОИЧНОСТ има централно място в този нов език. Тя е ключът към разбиране на новата социална картина и какво става там. Терминът интегрира и хвърля светлина върху новите понятия на три-полюсния ред. От социалната наук азнаем за трите области в социалния живот или трите подсистеми на обществото - култура, политика и икономика. Взаимодействието на трите области определя какъв вид социален живот на обществото имаме. Ние живеем в здраво общество, ако трите области взаимно се признават, поддържат и развиват инициативите си със съзнанието за потенциалното въздействие върху останалите. Ние живеем в нездраво общество, ако едната област доминира и подгизка другите. Например, ние наричаме "елитарна" или "корпоративна" тази разрушителна форма на глобализацията, при която една сфера на обществото - икономическата, неоправдано доминира над политическата и културната области. Икономическата и политическата институции като цяло имат неясно разбиране и оценка на културата и ролята, която тя играе в социалния живот. Можем да кажем, че гражданското общество, правителството и бизнесът са трите ключови институции на социалния живот. Всяка от тези силни институции има потенциала да "представява" по свой начин областта на обществото, от което всяка е активан - гражданското общество представява културата, правителството - политиката, а бизнесът - икономиката. Те обаче не осъзнават от какви социални области се изгражда триполюсния свят. Нито пък знаят коя точно област обитават. Те може би осъзнават са-

мо противоречието си една с друга, а не дали произхождат от политиката, културата или икономиката. Например, ако активист на гражданското общество мисли, че гражданското общество принадлежи към политическата сфера. И по-лошо, възможно е никой от трите да не мисли, че културата има значение и те да предпочитат само политическата или икономическата области.

ТРОИЧНОСТ, най-общо казано, означава автономното взаимодействие на трите области на обществото, чрез техните институционни сили или трите ключови институции, пропагандиране и постигане на истинско или всестранно устойчиво развитие. Всестранното устойчиво развитие разглежда седем измерения на развитието: икономическо, културно, политическо, социално, екологично, човешко и духовно.

Автономното взаимодействие на трите институции (ПРОЦЕСЪТ) е само средството чрез което се постига всестранното устойчиво развитие (СЪЩНОСТТА). Конкретната програма се създава в конфликт, диалог, партньорство, в активен процес между трите институции на обществото.

Троичността е преди всичко социален процес. От този социален процес се появява троичната същност. Този термин се използва в активен план, а не е завършен продукт. Троичният процес е завършен, ако има значимо и истинско участие на трите ключови институции на обществото, всяка от които осъзнава социалната област, от която идва. При троичността същността е изградена, ако присъстват различните измерения на развитието. Разбира се, тези измерения не могат да бъдат постигнати в началото. Но те трябва съзнателно да се имат предвид в процеса и същността на троичността.

e-mail: info@globenet3.org

web : www.globenet3.org

Превод: Диана Демирева

КОНФЕРЕНЦИЯТА “ПЛУРАЛИЗЪМ В ОБРАЗОВАНИЕТО”

От 4 до 7 май, 2000 г. при много голям интерес в София се състоя международна педагогическа конференция с германско и българско участие на тема Плурализъм в образованието, импулсирана и спонсорирана от дружеството Приятели на педагогическото изкуство на Рудолф Щайнер - Берлин и Германско-българския форум - Берлин и организирана от Гьоте-институт в София със съдействието на инициативна група за плурализъм в образованието.

Конференцията започна с красота, ритъм и тържественост.

Началото на поредицата приятни изненади подготвени за участниците и гостите бе положено от музикално-евритмичното въведение, изпълнено от проф. Нева Кръстева (орган) и Диана Демирева (евритмия) в красивата концертна зала на Държавна музикална академия.

Приветствията на Министъра на образованието и науката проф. Димитър Димитров, на посланичката на Германия, г-жа Урсула Зайлер-Албринг, на г-жа Нана Гьобел от дружество Приятели на педагогическото изкуство на Рудолф Щайнер, г-н Гунар Хиле от Германско-българския форум и г-н Клеменс-Петер Хазе, директор на Гьоте-институт в София, засилиха още повече очакванията на публиката от тази първа по рода си конференция в образованието.

Истинската работа започна с първия доклад на г-н д-р Михаел Клайн Ландек от Мюнстерския университет на тема “Импулсите на реформистката педагогика за изграждане на училища през 21 век”, в който лекторът разгъна широка панорама от възможности за алтернативно образование и неговото бъдеще в перспективата на новото време, подчертавайки, че реформата в образованието е един непрекъснат процес и всяка нова педагогика е реформистка. В съвременното развитие на глобалното общество проблемът е от какво се нуждаят младите хора при разгръщането им като личности и как да бъдат създадени необходимите им способности, така че да бъдат продуктивни в бъдещия си живот. Бяха разгледани педагогиката на Селестен Френе (1896-1966), който още в началото на 20 век критикува старото училище, съсредоточено върху учебното съдържание и пренебрегващо ученика като активна страна в учебния процес; педагогиката на Елен Кей (1849-1926); на Джон Диви (1859-1952); на Херман Лиц (1868-1919); на Рудолф Щайнер (1861-1925); Кершен Щайнер; Петер Петерсон (Йена-план); Мария Монтесори и др. Общият принцип в педагогическите възгледи на всеки от тях е поставянето на първо място връзката с живота, “ученето чрез правене” и свободата на учениците да избират темите, целите, социалната форма, времето, темпото и мястото на обучението си. Като общо заключение се откри мнението, че многообразието е ценна придобивка на съвременното образование, което подтиква към свобода, толерантност и отвореност.

Приятна изненада със своята откритост, компетентност и конкретност поднесе докладът на г-жа Диляна Микова “Реформата в българското образование - резултати, проблеми и перспективи”, в който бяха очертани рамките на реформата, нейният демократичен новаторски дух по отношение на съдържанието, формата и квалификацията на учителите. Бе направен дълбок и загрижен анализ на състоянието на училището, подчертаха се проблемите с финансирането осигуряване на тази система, с недоверието и честата смяна на ръководството, поради които проектите остават недовършени. И накрая бяха изразени предпазливо надеждите за нейния успех.

Истинско удовлетворение за изтерзаното ни българско

самочувствие донесе докладът на г-н Гунар Хиле, който категорично ни постави в Европа и свърза задачите ни с особените усилия необходими за подготвянето на Нова Европа. След като направи изчерпателен преглед на историческите връзки в традицията на българското образование, като мина през създаването на азбуката (начало на българското училище), богомилското влияние, килийното училище, Петър Берон и закона за четиригодишно единно безплатно начално и задължително образование през 1891 г., г-н Хиле анализира прекъсването на приемствеността през 1944 г., изгласването на българското наследство от съветската система през 1952 г. и по-късното смекчаване на централизацията, създаването на новите езикови училища и приближаването към европейските ценности с новата конституция през 1981 г. Г-н Хиле подчерта, че за нас се поставя въпросът: Искаме ли българските граждани да живеят в гражданско общество и в една страна, която се готви да влезе в Европейския съюз и искаме ли за децата и внуците си свобода и възможности за развитие в училище и университета, или желаем централизирано управление на училището?

Демократичното общество осигурява многообразие и подхранва конструктивна конкуренция вътре в образователната система. Държавата трябва да има грижата обаче да не се комерсиализират целите на образованието, да гарантира равнопоставеността на училищата и свободното им финансиране. Отговорността за управлението на училището ще се носи от родители, учители и ученици, като ударението трябва да се поставя върху социалните и духовните потребности на учениците, така че те да станат самостоятелни и отговорни възрастни, които да се справят с живота. В заключение лекторът пожела на България да приеме елементи на свобода в концепцията си за образованието.

Г-жа д-р Милка Атанасова, от Софийски университет сподели с аудиторията резултатите от една анкета “Проблемите на съвременното образование през погледа на ученици и студенти”. Учащите говорят главно за процеса на обучение и за междуличностните отношения, а не за знанията, те са недоволни от методите и нивото на образование.

Д-р Манфред Борхерт от Европейския форум за свобода в образованието - Берлин, постави акцент върху свободата в образованието в най-широк смисъл с доклада “Децата могат да се научат на свобода чрез педагогиката на свободните алтернативни училища”. В тях, като се има предвид, че свобода не може да съществува без отговорност, децата биват обучавани в самоорганизиране и самоопределение. Поле за действие на свободата сред учениците се оставя в следните случаи:

- Изборът дали да участват в занятието и за колко време. Колкото по-големи стават, толкова повече учителите успяват да им въздействат да се отказват от импулсите си да напускат класа.
- Обсъждането с възрастните на въпроси, които ги интересуват. За извършваните дейности се вземат решения след разговори.
- Практикуването на свободната игра като средство за обучение.
- Правото на спонтанни действия, които са израз на радост от живота.
- Възможността да се движат свободно, чрез което децата се изразяват, а това има значение за развиване на когнитивното и на емоционално-

то равновесие.

- Правото да не бъдат винаги контролирани. Оставят се без педагог или възрастен в помещението. Така се учат да оправдават доверието, което им се гласува.
- Свободата момичета и момчета да бъдат отделени понякога едни от други.
- Критикуване на учителите си по отношение на съдържанието, начина на преподаване и т.н.
- Даване на свободни предложения.

При всички тези свободи в процеса на общуването децата същевременно се учат да имат търпение, отговорност, да зачитат човешката личност. Те получават чувство за защитеност, без което свободата не би могла да играе положителна си роля. Защитеност и свобода се обединяват. Свободното алтернативно обучение е ориентирано към интересите на децата, те са активни, учат сами. Това е открителско учене.

Учителите подготвят занятията, наблюдават учениците и им помагат, когато биват помолвани за това. Какво не правят те? - Не налагат нищо, не слагат оценки, не оставят децата да повтарят класа. Проблемите се разрешават с разговори. Между децата се развива взаимопомощ.

Д-р Щефан Лебер от Свободното висше училище в Штутгарт - Семинар по валдорфска педагогика, представи валдорфската педагогика в две лекции.

Лекторът разказа за възникването на създадената от Рудолф Щайнер валдорфска педагогика, породена от нуждите на самата действителност, така да се каже, в крачка. В основата на това възникване стои дейността, така както става в развитието на човека от раждането, през поклъването на мисленето, през изправянето и прохождането и вертикалното движение, респективно оформянето на мозъка и смяната на зъбите, растежа на физическото тяло и сексуалното съзряване и накрая - растежа на кухите кости и достигането до социална зрялост на 21 годишна възраст. В този смисъл тази педагогика е напълно съобразена с развитието на човека през различните възрасти. Тези последователни етапи представляват психосоматични процеси, при които на първо място върви дейната телесна природа, зад която се развива индивидуалността. Валдорфската педагогика работи за индивидуалността, но чрез общите за всички хора дейности, защото индивидът е ненакърнимо духовното, което прониква в определена телесност. Рудолф Щайнер предлага училище, което да се определя от принципи на педагогиката, а не от икономически или други интереси. Всяко човешко същество има право на общо образование до 18 годишна възраст.

След всяка лекция се провеждаха обсъждания. Поставяните въпроси могат да се обединят около следните теми:

- Как се подготвят учители за тези училища?
- Какви качества се изискват от учителите и как те се контролират?
- По какви планове и програми работят свободните училища?
- Как се подготвят и активизират родителите?
- Как се реализират в живота децата завършили тези училища?
- Как стои въпросът с авторитета?

При отговорите се изясни, че само свободно формираните преподаватели могат да обучават и създават свободни личности. На това се градят и методиката и авторитетът. Активното обучение изисква също активност от учители и родители. Учителите трябва да могат да се самоконтролират, да си задават въпроса: Направеното през деня поставя

ли ме на висотата на задачите ми? Валдорфската педагогика е събуждаща педагогика - тя разбужда учителя, а той разбужда учениците.

Освен лекциите и обсъжданията след обяд бяха организирани практически занятия по рисуване, рисуване на форми, евритмия и игрова терапия или беседи с родители-те, които предизвикаха живия интерес на участниците в конференцията и внесоха в нея динамичните елементи на практиката.

На кръглата маса, състояла се на третия ден, бе обсъждана много активно темата "Изкуството в процеса на възпитанието". Разбираем е изборът ѝ, като се има предвид, че една от основните цели на свободното образование е разгръщането на творческите способности на детето. Щефан Лебер направи въведение в темата. В индивидуалистичното общество въпросът е как се разпространява новото в света. Светът е много технифициран. Липсва човечност. Как да се постигне това морално качество? Има едно средство - всички видове изкуства. Възпитателят трябва да доближи децата до този извор. Хората трябва да поемат духовна храна. Поради озоновата дупка те поемат директно космическите лъчения. Моралното поведение става все по-слабо мотивирано, в центъра на живота стои икономиката. Как да се обясни на децата, че те имат вътрешно движение, нещо, което възрастните го нямат? В младото поколение трябва да се влее творчески дух. Как човек да се развиве така, че от него да потече изкуство? Комисията Делор към Съвета на Европа е поставила въпроса за търсене на нови извори. Как да се открият те? Работата с изкуство помага също за интегрирането в обществото. На нормално развитите деца, както и на инвалидите, и на трудните деца, на децата с проблеми.

На българската педагогика, която никога не е изоставала, трябва да се даде възможност за ново развитие. Една от способностите необходими за справяне с предизвикателствата на 21 век е толерантността, т.е. способността да се държим така, че да оставим и другия да живее.

В стремежа за създаване на творческа атмосфера се проведе среща с хората, ангажирани с проблема за създаване на валдорфско училище и валдорфска детска градина: с Нана Гьобел, Щефан Лебер и Гунар Хиле, за да се обсъдят необходимите стъпки, както и начините на обучение на български валдорфски учители. Въпросът е да се разбере има ли сред нас сила, има ли воля за създаване на детска градина и училище. Дали това е само пожелание или е инициатива. И тъй като през 2000 година условията са различни, хората трябва непрекъснато да бъдат отдадени на идеята и да работят без отдиш.

За всяка вечер беше предвидена културна програма: на 5 май - концерт на хор "Аква" в криптата на храм-паметник "Ал. Невски" (православни песнопения и фолклор), на 6 май - органов концерт в концертна зала на ДМА изнесен от проф. Нева Кръстева и нейни студенти.

На заключителния пленум се изказаха много добри пожелания за сътрудничество, размениха се обещания за взаимопомощ и адреси. Конференцията завърши с песенен концерт.

Извън заплануваната програма се осъществиха много лични контакти, които, надяваме се, също ще помогнат за по-подчертан обществен отзвук в педагогическите среди от тази много успешна конференция.

В едно плуралистично общество децата също имат право на избор, на плуралистично образование, което да ги подготви за бъдещата им роля в това общество.

Поместваме откъс от книгата на Дитер Хорнеман "Душата диша заедно със Земята". Дитер Хорнеман е свещеник в Християнската общност. В последните години живота му е тясно свързан с Русия и Украйна. Голяма част от времето си посвещава на изучаване на Антропософия и трудовете на Рудолф Щайнер.

На български език е издадена неговата книга "Общност на Християни" от Антропософско издателство "Даскалов", 1999.

Михаилово настроение

Какво всъщност ни крепи в живота?

От една страна, добрата майка-природа. Тя ни храни и ободрява чрез съня. Веикодушно прощава нашето невнимание. Ние тежко я огорчаваме със своята ачност, с желанието да получаваме от нея все повече и повече. И въпреки това тя не престава да ни дарява нашето битие. Нейната доброта можем да почувствуваме във всяко наше вдишване. За кратко време задържаш дишането си и веднага разбираш колко много се нуждаеш от него. В традиционните вярвания са наричали природата Майката-Земя и са я почитали наравно с Отеца небесен.

От друга страна, нас ни крепят обичаите и традициите, културата, в която ние живеем. Обаче налице е факта, че в течение на ХХ-и век тази подкрепа изчезва, като начало в Европа, а после и в целия свят. Можем да се ужасяваме, да тъгуваме за упадъка на добрите стари нрави. Но няма зло без добро: тук има и нещо положително, дотолкова, доколкото човек се оказва в състояние все почесто, по своя воля, да определя хода на своя живот. Милиони хора днес имат възможността да живеят така свободно и самостоятелно, както порано са живели само тесен кръг висши сановници.

Но изведнъж се оказва, че свободата крие подводни камъни. Да се ползува човек от нея не е лесно. Да се научи човек да ползува свободата, означава да се научи на изкуството да живее. А изкуство - това е умението да събудиш в душата си своите дремещи творчески сили. Тази вътрешна активност се събужда единствено, когато ние започнем да мислим истински. "В старите учения тази власт, от която произлизат мислите на нещата, е отбелязвана като Михаил. Това име може да бъде запазено." (Рудолф Щайнер)

Колкото по-решително започнем да мислим самостоятелно, толкова повече свързваме себе си с Михаил, с властта защитаваща човека от външно и вътрешно принуждаване. И ние ставаме все по-силни, за да издържаме носенето на самите себе си.

Стихът, който дава Рудолф Щайнер в "Календар на душата" за седмицата от 29.09 до 05.10 гласи:

Природо, твоето майчино битие
Понесъл съм във волевата своя същност;
И огнената мощ на волята ми
Калява се от устремите на духа ми,
Себеусещане за да родят
И себе си аз сам да понеса.*

Превод от руски: Ст. Прангова

* превод на стиха от немски: Т. Станева

АДРЕСИ

Общество за антропософска наука "Изис-София" - София

председател: Ани Боянова

тел. 02/989 3020, 02/51 85 60

адрес за кореспонденция: п.к. 152, 1463 София

срещи на раб. група: два пъти месечно

лекция в салона при ЕЛРИД: всеки месец

учебна програма: Занимания с антропософски теми

библиотека: книги на български и английски език, книги на издателство "Изис-София"

Антропософско дружество "Рудолф Щайнер" - София

председател: Петко Бояджиев

адрес за кореспонденция: ЖК "Люлин", бл.611, вх. Г, ап. 91, София 1336, тел. 02/24 62 91

срещи на раб. група: всеки вторник, 17.30 часа

учебна програма: "Философия на свободата"

библиотека: около 60 тома трудове на Рудолф Щайнер на немски език.

Антропософско дружество "Михаил" - София

председател: Светла Цонева-Бисерова

адрес: ул. Цар Симеон" 55, ет.2, София 1000,

тел. 02/983 1144

срещи на раб. група: всяка събота от 16.00 часа; всеки е добре дошъл след предварителна уговорка

учебна програма: "Философия на свободата"

библиотека: книги на български, немски, английски, френски и руски език.

Антропософско дружество "Рудолф Щайнер" - Стара Загора

председател: Недялко Абаджиев

адрес: ул. "Отец Паисий" 87, ап.73, Стара Загора, тел. 042/597 94, 042/484 03

адрес за кореспонденция: п.к. 173, 6000 Стара Загора

срещи на раб. група: всяки четвъртък от 18.30

учебна програма: "Как се постигат познания за висшите светове", тема на годината "Философия на свободата"

библиотека: богата антропософска сбирка на български, немски, английски и руски език.

Антропософско дружество "Антропос-София" - Стара Загора

председател: Дора Петрова

адрес за кореспонденция: П.К 57, 6003 Стара Загора, тел. 042/435 00; 042/446 30

срещи на раб. група: всяка първа и трета сряда, 18.30 часа

учебна програма: тема на годината; "Медитация на основополагащия камък"

Група във Варна: Диана Ботушарова, тел. 052/236 584

Работна група по Валдорфска педагогика: Снежана Бе-чева,

тел. 02/660 951; Иглика Ангелова, тел. 02/952 1554

Асоциация за антропософска медицина

Хуманитарна фондация "Деца на бъдещето"

Консултативен антропософски лекарски кабинет

председател: д-р Калина Костова

ул. "Гурко" 10, ет.3, ап.6, София, тел. 02/981 3516

Бюлетина съставиха:

Диана Демирева, Георги Акабалиев

телефони: 02/963 2609; 042/886857

Очакваме интересни материали, мнения, препоръки.

На адрес: п.к. 255, 6000 Стара Загора

Всяко дарение е добре дошло.

Разпространява се безплатно!